

Q1. लुप्त होण्याचा उच्च धोका असलेल्या प्रजातीचे वर्णन करण्यासाठी कोणता शब्द वापरला जातो?

- (a) धोकादायक
- (b) चिंताजनक
- (c) गंभीरपणे चिंताजनक
- (d) नामशेष

Q2. राष्ट्रीय उद्याने आणि वन्यजीव अभयारण्य यांसारख्या संरक्षित क्षेत्रांचे प्राथमिक कार्य काय आहे?

- (a) मानवांसाठी मनोरंजनाच्या संधी उपलब्ध करून देणे
- (b) लुप्तप्राय आणि धोक्यात असलेल्या प्रजातींचे संरक्षण करणे
- (c) पर्यटनातून महसूल मिळवणे
- (d) वैज्ञानिक संशोधन करणे

Q3. परिसंस्थेमध्ये कीस्टोन प्रजातींची भूमिका काय आहे?

- (a) त्या सर्वात विपुल प्रजाती आहेत
- (b) त्या अन्नसाखळीच्या शीर्षस्थानी आहेत
- (c) त्यांच्या उपस्थितीचा संपूर्ण परिसंस्थेवर मोठा प्रभाव पडतो
- (d) परिसंस्थेच्या कार्यासाठी त्या आवश्यक नाहीत

Q4. मानवी आरोग्यासाठी जैवविविधतेचे महत्त्व काय आहे?

- (a) अन्न आणि औषध पुरवते
- (b) हवामानाचे नियमन करण्यास मदत करते
- (c) हवा आणि पाणी शुद्ध करते
- (d) वरील सर्व

Q5. जैविक विविधता जतन करण्याच्या उद्देशाने आंतरराष्ट्रीय कराराचे नाव काय आहे?

- (a) जैविक विविधतेवरील अधिवेशन
- (b) क्योटो प्रोटोकॉल
- (c) रामसर अधिवेशन
- (d) CITES

Solutions-

S1. Ans (c)

Sol .

- जेव्हा एखादी प्रजाती जंगलात नामशेष होण्याच्या अत्यंत उच्च जोखमीचा सामना करत असते, तेव्हा ती गंभीरपणे धोक्यात सापडलेली मानली जाते.
- याचा सामान्यतः अर्थ असा होतो की लोकसंख्या खूप कमी आहे आणि वेगाने घटत आहे किंवा प्रजातीचे अधिवास खूप मर्यादित आणि धोक्यात आहे.

S2. Ans (b)

Sol .

- संरक्षित क्षेत्रांचे प्राथमिक कार्य म्हणजे लुप्तप्राय आणि धोक्यात असलेल्या प्रजातींचे संरक्षण करणे.
- संरक्षित क्षेत्रे विविध उद्देशांची पूर्तता करू शकतात, परंतु त्यांचे प्राथमिक उद्दिष्ट असुरक्षित प्रजाती आणि त्यांच्या निवासस्थानांना सुरक्षित आश्रयस्थान प्रदान करून जैवविविधतेचे संरक्षण करणे आहे. यामध्ये त्यांचे अधिवास नष्ट होणे, शिकार करणे आणि प्रदूषण यासारख्या धोक्यांपासून संरक्षण करणे समाविष्ट आहे.

S3. Ans (c)

Sol .

- कीस्टोन प्रजाती हे ते जीव आहेत, जे त्यांच्या परिसंस्थेच्या संरचनेत आणि कार्यामध्ये मोठी भूमिका बजावतात. तुलनेने कमी विपुलता असूनही, त्यांची उपस्थिती संपूर्ण परिसंस्थेवर असमानतेने मोठा प्रभाव पाडते.
- त्यांचे संपणे किंवा घटणे संपूर्ण पर्यावरणीय समतोल विस्कळीत करू शकतो.

S4. Ans (d)

Sol .

जैवविविधता मानवी आरोग्यामध्ये विविध मार्गांनी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते.

1. अन्न आणि औषध पुरवणे: विविध प्रकारच्या वनस्पती आणि प्राणी मानवांसाठी अन्न आणि औषधांचे स्रोत म्हणून काम करतात.
2. हवामानाचे नियमन: जैवविविधता कार्बन डायऑक्साइड शोषून आणि ऑक्सिजन सोडून हवामानाचे नियमन करण्यास मदत करते.
3. हवा आणि पाणी स्वच्छ करणे: वनस्पती आणि इतर जीव याचे गाळण करून स्वच्छ हवा व पाणी पुरवतात.
4. निरोगी परिसंस्थेला आधार देणे: निरोगी परिसंस्था मानवी आरोग्यासाठी रोग नियंत्रण, पिकांचे परागण आणि कीटक नियमन यासह अनेक फायदे प्रदान करतात.

S5. Ans (a)

Sol.

- जैविक विविधतेवरील अधिवेशन, ज्याला CBD असे संक्षिप्त रूप दिले जाते, हा 1992 मध्ये स्वीकारलेला कायदेशीर बंधनकारक आंतरराष्ट्रीय करार आहे.
- जैविक विविधतेचे जतन करणे, त्यातील घटकांच्या शाश्वत वापरास प्रोत्साहन देणे आणि अनुवांशिक संसाधनांपासून उद्भवणाऱ्या फायद्यांचे न्याय्य आणि न्याय्य वाटणी सुनिश्चित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

